

MIRCEA CIOBANU, „*POETUL, «PATIMILE» ȘI «OASPETELE CU SPADĂ»*”

Ștefan Dincescu, Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Bacău

Abstract: *The poetical ego, by means of the masks it uses (the knight, Manole, Faust, Lot and Job, etc.), is linked at the levels of an exemplary being. The panoply of the creative ego's masks is set in order after the alchemist's, the knight's and Job's masks, the three masks depicting the poetic art, the medievalism of Mircea Ciobanu's poetry and the writer's Job condition.*

Mircea Ciobanu – atent la imaginea Poetului și a Cărții – a realizat trei antologii: *Patimile* (Editura Cartea Românească, 1979, postfațată de Nicolae Manolescu prin „*Armurării*”), *Marele scrib* (Editura Albatros, 1985, prefațată de Magdalena Popescu prin „*Patimile după cuvânt*”), *Patimile* (Editura Eminescu, 1991), antologându-și aici și volumul *Viața lumii* (Editura Eminescu, 1989). Când observi ceea ce s-a excerptat din creația perioadei 1966-1989 (*Imnuri pentru nesomnul cuvintelor*, Editura pentru Literatură, 1966; *Patimile*, Editura Tineretului, 1968; *Etica*, Editura Albatros, 1971; *Cele ce sunt*, Editura Eminescu, 1974; *Versuri*, Editura Eminescu, 1982; *Vântul Ahab*, Editura Eminescu, 1984; *Viața lumii*, Editura Eminescu, 1989), căci *Poeme* (Editura Princeps, 1994) și *Anul tăcerii* (Editura Vitruviu, 1997) se situează în afara procesului de antologare, te surprinde radicalismul atitudinii antologistului în privința *Imnurilor pentru nesomnul cuvintelor*, din care au fost selectate doar nouă poezii: „*Oaspetele cu spadă*”, „*Syrinx*”, „*Cellini*” (redenumită „*Aur topit*”), „*Somn*”, „*Elegie pentru Ana*” (devenită „*Elegie*”), „*Armură*”, „*Trei cântece*” (I, II, III). Celelalte cărți înregistrează puține eliminări și minime intervenții ulterioare asupra textului. *Cele ce sunt* – 27 de poezii – reprezintă singura carte preluată integral în cele trei antologii.

Temperamentul poetic – care se constituie în zona „*cea mai conservatoare și rezistentă a individualității*” [1], el asociindu-și vocația creatoare polivalentă, relevantă „*egal distribuită în poezie și proză*” [2] – formează „*ecuația personalității*” [3] lui Mircea Ciobanu, a cărui originalitate este „*mai cu seamă substanțială, de bagaj al subiectivității*” [4], ea fiind detectabilă „*cu precădere în paginile ce reflectă de-a dreptul subiectivitatea, respectiv în poezie*” [5].

Acest „*performer al ambiguității*” [6] s-a impus în conștiința contemporanilor mai mult prin *Istorie* decât prin cărțile de versuri. Cei ce abordează poezia lui Mircea Ciobanu trebuie să facă față rezistenței acesteia la lectură, ceea ce inițial declanșează perplexitatea oricărui exeget: „*Poezia lui Mircea Ciobanu intimidează. Cub negru, cu muchiiile ascuțite și suprafețele polisate îndelung, până la a reflecta în întunericul adânc al oglinzilor sale o imagine sintetică și misterioasă a universului, ea pare prizonieră și suverană orgolioasă a unui spațiu criptic în care s-a autocondamnat la o perpetuă virginitate a înțelesului*” [7].

Aparținând familiei poezilor cerebrali („*il vom situa pe Mircea Ciobanu în speța cerebralilor*” [8]), autorul *Patimilor* reprezintă efigia conștiinței care „*își exploatează, până la ultima cută a nuanței, intențiile și modurile de manifestare în expresie*” [9]. Știind „*mai multe despre el însuși decât i-ar putea spune cândva critica*” [10], acest „*ficționar cu vâzul extrem de prodigios, dar și extrem de riguros în comunicarea celor văzute*” [11], acest „*rigorist cu simț muzical superior, nu în sensul elementar al curgerii ritmate a versurilor, ci în sensul unei desfășurări simfonice și al disponerii cu*

rafinament a accentelor“ [12] scrie fără să separe procesul emiterii genuine de gândirea asupra facerii poeziei, de aceea sâmburii artei sale poetice te întâmpină când și unde te aștepți mai puțin: „*Nimic nu e întâmplător într-o poezie de Mircea Ciobanu, deși, uneori, mijloacele retorice, bunăoară adresarea colocvială, ar trimite spre improvizație*“ [13].

...

Fantezia – manipulând autoscopia iterativă: egofaniile cărturărești (alchimistul, orfevrul, histrionul, acrobatul, Manole, Maica Lot, Faust, Iov, oaspetele cu spadă etc.) – se istoricizează multiform. De ce se apelează la măști? Nu din necesități ludice, nu din plăcerea mistificației. Eul poetic se racordează la nivelurile exemplarității ființei, deoarece trecutul își rostește lecțiile mai convingător decât prezentul, fiindcă între Poet și între Lume trebuie deschise unghere de repliere, de camuflaj, în vederea protejării virulenței adevărilor hulite. Panoplia măștilor eului creator se ordonează după masca alchimistului, a oaspetelui cu spadă și a lui Iov, cele trei măști exhibând arta poetică, medievalismul poeziei lui Mircea Ciobanu și condiția iovică a scriitorului.

Măștile individualizează și dezindividualizează, camuflează și decamuflează, poetul și destinatarul operei literare situându-se în miezul unui raport de complicitate interpretativă. Relația dintre eul creator și embrionii livrești se dezvoltă de la „*mai clar*“ spre „*imprecis*“, de la individualul cărturăresc la o deschisă generalitate. Faptul, devenit *modus operandi*, se decelează la nivelul titlurilor: „*Cellini*“, din *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor*, devine „*Aur topit*“ în *Patimile* și în *Marele scrib*, „*Aur topit*“ obliterând pernicioasa legătură cu figura lui Benvenuto Cellini; situația o recunoaștem și în cazul măștii Manole, pentru că „*Elegie pentru Ana*“, din *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor*, figurează în *Patimile* sub numele „*Elegie*“, încercându-se devierea de la perechea Ana și Manole; „*Faust către Margareta*“ și „*Faust ascultându-și numele*“, din *Viața lumii*, se poziționează în *Patimile* (1991) ca „*Anno Domini*“ și „*Ascultarea numelui*“, abandonarea măștii motivându-se prin schimbările politice de după 1989.

Mircea Ciobanu – intenționând să îi ofere cititorului „*indiciile permițându-i să se înscrie într-un traseu determinat al semnificării*“ (14), ca identificarea să fie valid efectuată – pune la dispoziție detalii-marcatori, așa facilitându-i lectorului orientarea în labirintul scriiturii: „*Maica Lot a stâlpului de sare*“ („*Orașul aflat*“); „*ca stei de sare albă adorând / cu torsul răsucit cetatea-n flăcări*“ („*Precum răsai*“); „*Domnul ți-a luat chiar și pielea din podul bătrânelor palme*“; „*Cei trei prieteni se văd dispărând la capătul străzii*“; „*Femeia consolatoare / te-nvață să blestemi și caută solzul de aur în sita / prin care strecoară cenușile casei*“ („*Mâinile goale*“); „*ia și cămașa aceasta pe care / până mai ieri o numiseră piele – // nu mai e piele de mult, / e o pânză de in oarecare / mâncată de răni*“ („*Replica*“). „*Crotona după Laertios*“ – din volumul *Vântul Ahab*, grație titlului și prin sintagmele „*leșul geometrului*“, „*coapsa de aur*“, „*sfintele lanuri de bob*“ – îi atribuie lui Pitagoras experiența „*celui mai drept dintre noi*“, actul lapidării în piață fiind implantat în alt spațiu geografic, în alte timpuri și în altă cultură pentru a nu se întărâta buldogii cenzurii, pentru a se preveni consecințele cutezanței, însă în *Patimile* din 1991 „*Crotona după Laertios*“ ajunge, prin rebotezare, „*Vacarmul*“. În ceea ce privește identitatea torturatului din *Patimile* (1968), toponimul „*Sub Trapezunt*“, prezent în poezia „*Împins de voci și dat pe mâna serii*“, se ridică în poziția de titlu în *Patimile* din 1979 și ne dirijează spre figura Sfântului Ioan cel Nou

de la Suceava, ex-negustorul Ioan din Trapezunt, ucis la Cetatea Albă de către tătari, pentru că respinsese propunerea convertirii sale la mahomedanism. Ceea ce reținem este că în vortexul pătimirii și al morții întru credință i se atribuie ex-negustorului Ioan din Trapezunt atitudinii cristice: „Și prins în furci de-aș fi, și dus pe deal / prin flancuri oarbe, iar străpuns ca roata / în miezul ei de spițe ucigașe / (să mă ridic, să aflu cum se-nvârte / în jurul meu și-al inimii lumina / sub care sunt) – dar nu voi porunci / acestor pietre-n pâine să se schimbe, / nici apelor în dulce untdelemn.“ („Trimisule“)

•••

Mircea Eliade – la 3 iulie 1972, după o întrevvedere cu Sorin Titel – consemna în jurnalul său: „Îmi spun: siliți să creeze în condițiile de astăzi, nu este exclus ca măcar unii dintre scriitori să descopere tehnici narative sau limbaje poetice care să camufleze ceea ce este interzis de cenzură, reușind astfel să publice opere care, dacă ar fi utilizat mijloacele stilistice curente, n-ar fi putut apărea.“ [15] Intervievat în 1990 – la întrebarea: „Credeți că literatura română s-a predat dictaturii sau a reușit să i se opună?“ – Marin Sorescu răspundea hotărât: „S-au făcut presiuni îngrozitoare asupra ei care au acoperit toată gama încercărilor, de la somație până la milogeală prietenească. Tentațiile au fost mari. Foarte mulți au căzut în cursele întinse cu abilitate și foarte mulți au venit în întâmpinarea lor; foarte mulți s-au predat și i-au îndemnat și pe alții să se predea. Și cu toate acestea, literatura română a rezistat dictaturii. Prin ce mijloace? Aș spune prin mijloace proporționale. S-a inventat o cămașă anti-glonț în interiorul căreia s-a dezvoltat o literatură adevărată. Această pavăză a fost diferită de la scriitor la scriitor. Unii s-au folosit de parabolă, de ambiguitatea metaforei și a ironiei.“ [16]

Atât fraza lui Mircea Eliade, cât și răspunsul lui Marin Sorescu sintetizează un coșmar: gherila dintre dictatura comunismului naționalist și inobediința unor scriitori predecembriști, care făceau alergie la pandaliile, la tezele, la operele „Tov“-ului. Mircea Ciobanu – manifestându-se, ca spirit protestatar, într-un ambient concentraționar travestit, pe care megafoniștii oficiali se încăpățâneau să-l poreclească *Epoca de aur* – și-a inventat o „armură“ („Laudă oaselor, varului lor și cenușii, / laudă-nvinșilor, rugului lor și desimii / celor ce cad în capcană cântând despre ruguri, / celor ce intră-n armură cum intră-n capcană.“ – „Laudă“), o „cămașă anti-glonț“, dacă vorbim în termenii lui Marin Sorescu, o scriitură amfibologică, dacă ne exprimăm în termenii lui Eugen Negrici („Resursele de ambiguitate ale acestor poeme fiind inepuizabile, nu are sens să acordăm o însemnătate prea mare unei anume interpretări în detrimentul alteia sau să sondăm mai adânc decât se cuvine, când știm că, oricum, va exista acolo o zonă măloasă, de-a pururi enigmatică.“ [17]) – astfel că autorul *Celor ce sunt* a reușit să toarne pace în urechile ciripitorilor pitiți sub poalele Securității, să alunece din plasele cenzurii în călduri, să se eschiveze în toiul manevrelor poliției politice, holbându-se și-n călimara acestui scriitor al cărui limbaj poetic refuza orice punct de tangență cu limbajul poeziei servind unui proletcultism obosit, întârziat, din reviste și din edituri.

Patimile lui Mircea Ciobanu – descendent al Maicii Lot (cea prezentă în „Orașul aflat“ și în „Precum răsai“), ilustrând o famelică istorie sangvinolentă – doar par să fie indiferente la interesele cititorului, doar par că nu-și asumă acuzațiile în agora („Vorbele lui caută golul, par a nu avea adresă sau se prefac a fi întoarse, îndărtătnic,

înăuntru și, prin însăși această neputință de a articula o dojană, ca și prin dorința celui ce monologhează de a pieri mai curând, decât de a găsi cuiva o vină, ele devin, de fapt, un reproș cu gura strânsă, reproșul tăcut, copleșitor al marilor împătimiți, superiori, precum Iov, propriului lor destin.“ [18]), căci ele – patimile „celui mai drept dintre noi“, pe care l-am trădat, lăsându-l să fie lapidat în piață, să fie devorat de haite de câini („Vara e-n iulie. Căinii de câmp, însetații, / intră-n oraș, pe tăcute, cu nările-n vânt, / podul numit Al Avarilor sună fierbinte / sub labelle lor. Fără greș au simțit, / de trei ori fără greș, de departe, că-n mijlocul pieței, / leșul celui mai drept dintre noi / crește și geme din greu sub movila de pietre. // Căinii de câmp, însetații, / chiar pentru el au venit. Cei ce fug de răcoarea / și umbra pădurii / chiar pentru el au venit. / Pentru el, din iubire, fac salturi prelungi, / pentru el se opresc și dau roată statuii din parc, / pentru el au sărit peste ziduri. În câte / feluri se pot sătura din viscerele lui și din măduva / oaselor lui / în tot atâtea feluri și urlă. Știi de pe-acum / cine-l va prinde de gât, / cine va da să răzbată cu botul spre inima lui, / cine-i va rupe mai repede / coapsa de aur – / urletul lor s-a-nțețit pe-nțeleșul oricui. Numai spusa // fratelui tău, cel ce stă peste drum în pătratul ferestrei, / vrei și nu poți s-o-nțelegi.“ – „Vacarmul“) – au fost plămădite în țara care era opera Demiurgului cel Rău, sceleratul Ahab, cel flămând de ofrande, cel setos de osanalele noastre, așadar felul lor aparte de a se rosti acuzator trebuia să dea satisfacție numai exigențelor „armurii“ alese.

Să crezi că *Patimile* „își trag substanța din resursele primejdiei fără agent și fără cauză, a primejdiei metafizice, mai mult presimțite decât deduse din detalierea unor gesturi“ [19] este o bună, subtilă lectură, dar numai o lectură-eschivă, din păcate. Văzută din exterior sau din interior, drama scriitorului predecembrist rămânea imuabilă: puteai să te afirmi, indocil fiind, doar prin „armură“, prin „cămașă anti-glonț“, iar criticii literari – unii dintre ei – se străduiau să execute „veritabile loopinguri pentru a nu produce, prin comentariul lor, un act de delațiune“ [20], croindu-și o „armură“, o „cămașă anti-glonț“ a lor, pe care o descifrai și o acceptai cu strângere de inimă.

Propunându-ne să abordăm motivul cruciatului, adică medievalismul poeziei lui Mircea Ciobanu, ne întrebăm: există în *Patimile* vreun text care să orienteze lectura, să faciliteze interpretarea? *Patimile* (1968) includea poezia „Împins de voci și dat pe mâna serii“, pe care o transcriem aici, în întregime, în varianta „Sub Trapezunt“ din *Patimile* (1979; 1991): „Împins de glasuri, dat pe mâna serii / coboară treapta-nțâi. Sub Trapezunt, / dreptatea coridoarelor te-alungă, / ungherele tențâmpină – și varul / pe care-l ștergi cu umerii pe ziduri / e singura părere de zăpadă / a frigului din aer; o, meandre! / La locul zis Al tragerii la sorți / te-așteaptă ei cu gleznele-n lagună / și ce va fi e suma împletirii / și ce va fi e suma celor patru / călătorii spre cheile cupolei / a unui răspicat ecou de strigăt. / Verigi și clești, rețele strânse, lațuri! / Acolo unde viu cadranul spune / rotirea-n loc și-ntoarcerea la curbă, / bolnav de viață fie altul / și ceața gurii altuia să lase / alb semn că e, la ceasul oglindirii.“ („Sub Trapezunt“)

Ce informații avem despre Trapezunt? Să reținem: „Trapezunt (Trebizond), vechi oraș, pe coasta de S a Mării Negre, întemeiat în c. 750 î.e.n. de coloniști din Sinope. Important centru al Imperiului Bizantin. Aici s-au retras, în 1204, Alexis și David Comnen, fiii împăratului Andronic I, după cucerirea Constantinopolului de către cruciați

și au creat Imperiul Bizantin de la Trapezunt, care s-a menținut până în 1461, când a fost cucerit de turci.“ [21]

Negustorul Ioan din Trapezunt, propovăduitor al credinței ortodoxe, călătorind spre Cetatea Albă, polemizează cu Reiz, defensorul catolicismului, declanșând mânia acestuia. Disputa teologică dintre Ioan și Reiz prelungește motivele Marii Schisme din 1054, ai cărei protagoniști fuseseră Mihail I Cerularie, patriarhul Constantinopolului, și Papa Leon al IX-lea. La solicitarea lui Reiz („*Este, o, dregătorule, un bărbat, care a venit aici cu mine și vrea să se lepede de părinteasca lui predanie și de creștineasca credință a se înstrăina și de credința voastră a se apropia și părtaș predaniilor voastre vrea să fie.*“ – Proloagele, II, p. 805), eparhul Cetății Albe – care „*era persan, adorator al cultului lui Zoroastru, adică închinător înaintea soarelui, stelelor și văpăii focului*“ (Florin Grigorescu, *Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava în viața credincioșilor*) – îi cere lui Ioan să abjure și să se convertească („*Hulește și blestemă credința cea creștinească, cu glas mare, înaintea a tot poporul, ce s-a adunat aici, că pentru aceasta s-a adunat aici poporul, cu femeile și copiii lor, ca și alții să învețe. Proslăvește pe luminatul soare și dă cinste luceafărului ce răsare înaintea lui și să le aduci jertfe, pentru care lucru, mare cinste și dregătorie vei primi de la împărat.*“ – Proloagele, II, p. 805), însă acesta refuză, chiar îl îndeamnă pe cadu să devină creștin („*primește haina dumnezeiescului Botez, (...), și crede în Domnul nostru Iisus Hristos*“ – Proloagele, II, p. 806). Torturat din ordinul eparhului, Ioan moare în 1332 la Cetatea Albă, fiind decapitat, după ce fusese bătut cu toiegele, pus în lanțuri, întemnițat, legat de coada unui cal, târât pe ulițe.

Supliciile negustorului Ioan – cel ce va rămâne în istoria Bisericii drept Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava – au proliferat în imaginația scriitorului Mircea Ciobanu, cel „*specializat*“ în descensiunile temporale prin care își camufla voința de biciuire a satrapicelor vremuri în care moartea pentru credință și credința erau niște teme literare revoluate și nimic mai mult, de vreme ce ateismul era propovăduit de la grădiniță până la universitate.

Martirul și poetul – istoria a dovedit-o – nu pot fi despărțiți, însă nu putem să nu-i recunoaștem martirului întâietatea asupra celui ce își caută mântuirea în mânuirea condeiului său, primul fiindu-i celui de-al doilea modelul sacrosanct în regimul politic care își bătea joc și de artă, dar și de religie: „*De ce nu-ntră cămile? ca să plec / de patru ori spre patru zări aprinse, / și-un ins ca noi să vină și s-arate, / la jumătatea căilor, măsura / șederii sale-n cumpănă și ceasul / întoarcerii la vreme. O, să plec, / să nu-mi privesc falangele pierdute / când, răsucit și dus o zi pe urma / galopului, de funii voi scăpa / lăsând spre voi mânușă-nsângerată. / Ca-n miezul nopții beat de fum și vin / mă vor aduce alții la răscruce. / Și cine se va bate pentru mine? / Nici îngerul, nici fratele. Deasupra / orașelor e liniște – pe ape, / și-aduc aminte undele de timpul / alcătuirii lor din mii de unghiuri, / și nu rămâne de la cerc la punct / nimic de-nvins: cum urcă-ncet o cange / spre tot mai strâmte porțile pupilei.*“ („*Nici îngerul*“)

În *Patimile și Etica* explodează viziunea cetății inchiuzionale, medievalismul atroce, anihilant, istoricizat perpetuu, ilustrabil prin Gulag-ul valah. Eul poetic – exersând arta identificării cu martirizații lumii („*Întrevedem aici ipostaza eroului întru credință, a marelui mucenic mărturisitor, a celui ce suportă, ca urgisitul, părăsitul Iov, toate chipurile osândeii, în numele crezului său. Poetul descoperă că poate intra, că*

a și intrat de mult, cu o anume, particulară, potrivire, într-un fenomen de rezonanță cu acest destin, cu această stare de martiriu.“ [22]) – exprimă expansiunea insecurității, despotismul incomunicabilității, căci într-o dictatură nu om cu om vorbește, ci zid cu zid și temniță cu temniță: „Ce nume port? Dar tu îmi ceri în schimbul / răspunsului dovezi – în timp ce zidul / odăii mele spune altui zid / ce-aș vrea să știi eu însumi despre mine.“ („Ev“)

Mircea Ciobanu se integrează în confreria protestatarilor, aceea pe care Puterea o pune la index. Când neamul se zvârcolește într-o „strâmtoare“ în care se guvernează prin sangvinari și prin sicofanți, în care Securitatea de toate zilele îți aprinde și îți stinge lampa, Mircea Ciobanu elogiază victimele istoriei și insubordonarea artei: „Torțe la șir, aplecate-n strâmtoarea cu prinși, / noaptea o-ncumpănă. Clară, treimea rășinii / satură flacăra, flacăra bate pe clinuri, / urne sfărâm și uleiul din urne / fierbe lumină și miruie gresii la vale. / Laudă oaselor, varului lor și cenușii, / laudă-nvinșilor, rugului lor și desimii / celor ce cad în capcană cântând despre ruguri, / celor ce intră-n armură cum intră-n capcană. / Mâna maimarelui taie cu torța cuvinte, / scrie-n văzduhuri poruncile fumului roșu, / mâna maimarelui, arsă, arată spre lanuri – / laudă vântului, spornicei guri care umple / goarne de lemn pentru vaier și tremur de frunză.“ („Laudă“)

Prin *Patimile* și *Etica* se promulgă echivalența cavalerul – Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava. Patimile lui Ioan, trapezuntanul, sunt patimile „celui mai drept dintre noi“, cel (cei) de ieri, de azi sau de mâine, sunt patimile sacrificărilor din vremuri inchizitoriale, conduse de Tomás de Torquemada, de Josef Mengele, de Lavrenti Pavlovici Beria, de Gheorghe Enoiu, de Eugen Țurcanu etc., când orice tragedie era / este / va fi tragedia „năpăstuiților lumii, a căror nevinovăție înjunghiată ne arată în toată nevrednicia noastră“. [23]

Mircea Ciobanu – oficiind în grimata pușcărie ceaușistă, botezată *Epoca de Aur*, și violând „tăcerea“ timbrată de politrucci („S-a pus la cale pâclă și tăcere, / Cuvântul stă-n văzduhuri, nerăsfânt.“ – „Pe locul mării“) – trăiește delirul identificării, măștile devenindu-i o necesară, protectoare „armură“ dublată de stilul său amfibologic: „Acelui ins de ceară dat la răni, / domn casei sale arse și mulțimii / de fii uciși, acelui ins cu stoluri / de strigi în jurul frunții i-au promis / tăișul umed, cleștele și sarea. / Trezește-l, Doamne, inima i-o umple / cu numere de foc, învață-l pânda / și goana pân' la porți – iar mie lasă-mi / o zi măcar înfățișarea lui. / Să fie frig, să cearnă, să se-nșire / convoaie trase de cai orbi și turnul / să le strecoare fără vamă fuga. / Doar eu să văd cum aripile porții / se-nchid naintea mea; doar eu, la praguri, / s-aud doar lanțul răsunând, rugina / amestecată-n clinchetul verigii / și roțile de dincolo cum sapă / urme adânci și libere în iarbă.“ („Praguri“)

Homo religiosus – cel ce traversează, în numele lui Iisus, formele schingiurii trupului, cel ce „moare“, de-a lungul ficționalului sangvinolent – doar spre gloria Lui („S-a-nchis arena. Scapătă-n odaia / ucisului cu lancea în turnir / o umbră de potir – al cui potir? / și-a cui, în storuri trase, e bătaia?“ – „Interior“) – Mircea Ciobanu își asumă calvarul desăvârșirii contopirii spirituale cu Fiul („și-acolo doar me / făptura lui ținută-n laturi nalte“: *Chivotul Legământului / Chivotul Legii / Chivotul lui Dumnezeu*), eul străbătând – sub veghea tiranului („cu nume stacojiu un idol paznic“) – „careuri“ (covorul masonic simbolizând îngemănarea binelui și a răului?), „uși“ îngustându-se

continuu: să fie Săptămâna Patimilor dintr-un sugrumător secol ateist? Vinerea Mare, multiplicându-se, a devenit fața lizibilă, inconvertibilă a Omului-Miel: „*De jos te rog, alege-mă: vin singur, / deși la pas, avarul joc de-a umbra / și umbletul e încă o-ntristare / spre locul unde-aștepți întins în chivot. / Careu după careu lăsând în urmă, / prin șase uși mereu mai strâmte-n umeri / spre tine mă preschimb. De-aici te rog, / de unde bezna ține locul zilei / și frigul locul soarelui, de unde / cu nume stacojiu un idol paznic / răsuflă-n poarta ultimei incinte. / (Aici e noapte, spun, și-acolo doarme / făptura lui ținută-n laturi nalte, / or cum de unde vin e roasă piatra / sub sorții trași, or cum îmbracă altul / armura grea de care m-am dezis, / cu glasul meu de-acum să geamă Domnul.)*“ („*Ultima incintă*“)

În numele martiriului românesc executat de străini, dar și de mulți dintre frații noștri, poezia își rostește rechizitoriul, antologând atrocitățile autocrației și salvând, prin expresie, calvarul neprihănitii zdrobite. Aici, în spațiul imaginarului, figurează capcane, gropi, temnițe, piețe cu ruguri și piețe cu spânzurători, unde se practică suplicii, lapidații, decapitări, pogromuri și autodafeuri.

Cine ar putea să stopeze martirajul? Companionii se desolidarizează trădându-te rapid („*Măinile bătrâne / m-au dat pe aur și mi-au pus la cale / alunecarea-n zori*“ – „*Însuși vântul*“), iar frații, în care vegetează fiarele, performează în ipostaza de torționari („*Măinile fraților tăi – le-ai privit mai de-aproape? / Oriunde, în orice capcană, / numai în mâinile lor să nu cazi.*“ – Febra, I), pe când Dumnezeu hibernează în cer: „*Și cine se va bate pentru mine? / Nici îngerul, nici fratele.*“ („*Nici îngerul*“)

Blestemat să scrie în vremea lui Ahab de Scornicești („*Am fost poet în vremea lui Ahab. / Vântul trecea pe deasupra, / îmbătrânind tot mai puține cuvinte spuneam. / Stam între dune, scriam pe nisip / doar pentru vânt, pentru limba și rarița lui / neștiutoare de semne.*“ – „*Vântul Ahab*“), Mircea Ciobanu i-a radiografiat demența, alegând figura cavalerului drept pivot al poeziei sale încă din *Immuri pentru nesomnul cuvintelor* (1966).

Selectarea măștii „*oaspetele cu spadă*“ a declanșat procesul transfigurării existentului în conformitate cu rigidul cod al măștii alese: „*Veni de-afară-nvălmășit și ud. / Nu-și descălță sandalele. Pe straie / suna tăios o platoșă și, crud, / răcoarea spadei se lăsă-n odaie. // Și lucrurile toate – tresărind / sub o lumină încă neștiută / s-au rupt de umbra lor și reci au prins / în limpezi muchii săbii să ascuță. // De mine azi mi-am amintit și-mi spun / că mi-a intrat un oaspete în casă. / Mă-nclin tăcut și urma i-o-ncunun / cu spada naltă-n pumnul meu rămasă.*“ („*Oaspetele cu spadă*“)

De la „*Immuri pentru nesomnul cuvintelor*“ (1966), cartea debutului, și până la „*Anul tăcerii*“ (1997), volum postum, luptând cu degenerescența vorbelor „*tribului*“ („*Mult este că pot să vă scriu / într-o limbă de răs și de pomină*“ – „*Epistolă*“), Mircea Ciobanu – „*cronicar*“ al istoriei rânjindu-ne din vălăul Securității – și-a perfecționat știința limbajului amfibologic, pentru că nedoritul adevăr „*nu se exprimă pe sine cu limpezime dacă-i lipsește măsura necesară de ficțiune, partea de umbră, fără de care adevărul n-ar avea nici relief, nici putere de convingere*“ [24].

Să fi fost Mircea Ciobanu – cel ce și-a făurit discursul rechizitorial pentru uzul performerilor în arta lecturii augurale – poetul consecințelor fără cauze („*Ca poet de tip metonimic, poet al consecințelor fără cauze, Mircea Ciobanu își va perfecționa, cum spuneam, tehnica.*“ [25])? Până să fie expresia oricărui „*acolo*“ și a oricărui „*atunci*“,

Patimile reprezintă „masca“ unui „aici“ și a unui „acum“ ritos istoricizabile, pentru că Mircea Ciobanu nu-i manufacturier de futele premoniții saturnine, ci orfevrul scriiturii contestată, pe care o corodează, simbolic vorbind, „tăcerea“ antumă și postumă: „Nimeni nimic despre mine, / niciun cuvânt de departe, / nicio scrisoare de-alături, / limba defăimătorului încă se-aude foșnind / de pe celălalt mal. // Tot întrebând: «Ce se-aude?» și «Ce se mai spune?» / trec ani, / pruncii de ieri cad bătrâni în infern, / noroaiele cresc, / pulberea crește și ea, / urmele omului fără prihană se-afundă, // nu se mai știe de mult dacă sunt ale lui / sau, adânci, / ale fiarei cu aripi / care umblă pe drumuri fără să știe-ncotro, / nici zburând, nici târându-se.“ („Tranzit“)

Dacă poetul Mircea Ciobanu și-ar fi pus semnătura doar sub „*De profundis*“, „*Melissos*“, „*Vacarmul*“, „*Scara*“, „*De pe pământ*“, „*Vedenia*“, „*Nume*“, „*Febra*“, „*Partea focului*“, „*Ascultarea numelui*“, „*Sudoarea de aur*“, „*Amintiri din Samaria*“, critica literară tot ar fi obligată profesional să îi acorde o mai mare atenție decât o face în prezent, când ne împotmolim în mistificare și în mediocritate, când valorile spirituale se spulberă an de an: „*Zarva poezilor scade. / Puțină lumină – / atât au cerut, / și puțină lumină le-au dat. // Dinspre casele lor se propagă / murmurul stingerii. // Eu deslușit-am oftatul novicelui, / blândul îndemn la tăcere al marelui meșter; / vorbele lor i-au hrănit cu o pâine amară – / destul pentru o viață de-o zi*“ („*Noaptea*“, II).

Bibliografie

1. **Ulici L.** *Literatura română contemporană*, I, 1995, p. 73.
2. *Ibidem.*
3. *Ibidem.*
4. *Ibidem.*
5. *Ibidem.*
6. *Ibidem*, p. 76.
7. **Popescu M.** „*Patimile după cuvânt*“, în *Marele scrib*, 1985, p. 5.
8. **Negrici E.** *Introducere în poezia contemporană*, 1985, p. 153.
9. **Popescu M.** *Op. cit.*, p. 5.
10. *Ibidem.*
11. **Ulici L.** *Op. cit.*, p. 78.
12. *Ibidem*, p. 79.
13. *Ibidem.*
14. **Cornea P.** *Interpretare și raționalitate*, 2006, p. 457.
15. **Eliade M.** *Jurnal*, II, 1998, p. 68.
16. **Sorescu M.** În *Caiete critice*, 2 / 1990.
17. **Negrici E.** *Op. cit.*, p. 172.
18. *Ibidem*, p. 157.
19. *Ibidem*, p. 155.
20. **Ulici L.** *Op. cit.*, p. 68.
21. *Mic dicționar enciclopedic*, 1986, p. 1773.
22. **Negrici E.** *Op. cit.*, p. 157.
23. *Ibidem*, p. 159.
24. **Ciobanu M.** *Istorie*, III, 1981, p. 44.
25. **Negrici E.** *Op. cit.*, 1985, p. 162.